

KATARZYNA BRAUN
Katolicki Uniwersytet Lubelski

WOLONTARIAT DROGĄ PRACY NAD SOBĄ

Zagadnienie wolontariatu od wielu lat i na wielu płaszczyznach wpisuje się w moje życie. Rozpoczęło się od zaangażowania w pomoc potrzebującym, następnie przechodziło przez etapy organizowania pomocy, budowania organizacji pozarządowej zajmującej się wolontariatem, przygotowywania wolontariuszy do pracy, a następnie stało się przedmiotem moich poszukiwań badawczych. Podczas przygotowań do udziału w XXIX Letniej Szkole Młodych Pedagogów, której przewodnim tematem było zagadnienie „O poszukiwaniu, poznawaniu i tworzeniu samego siebie. Teoretyczna i praktyczna perspektywa” (14–19.09.2015 Pułtusk), Pani Prof. Maria Dudzikowa podpowiedziała, żebym spróbowała spojrzeć właśnie na wolontariat jako sposób poszukiwania, poznawania i tworzenia samego siebie. Propozycja wydała mi się bardzo interesująca, zwłaszcza że kiedy myślimy o wolontariacie – to pierwsze skojarzenia związane są jednak z działaniami wolontariuszy dla innych. Znajduje to także odzwierciedlenie w literaturze dotyczącej wolontariatu, w której częściej pojawiają się próby odpowiedzi na pytania: Jakie działania podejmują wolontariusze? W jakie obszary życia się angażują? W jaki sposób powinna być zorganizowana ich praca? Jakie efekty przynosi praca wolontariuszy? Mniej miejsca autorzy zajmujący się tym zagadnieniem poświęcają osobie wolontariusza, próbując odpowiedzieć na pytania: Jakie są motywy zaangażowania wolontariuszy? W jaki sposób można wspierać wolontariuszy w ich pracy? Jakie kompetencje powinien posiadać wolontariusz? Jakie trudności może podczas zaangażowania napotkać wolontariusz? Jakie znaczenie w życiu wolontariuszy odgrywa zaangażowanie? Tym bardziej analiza zagadnienia wolontariatu jako jednej z form pracy nad sobą wydała mi się ciekawa.

Podstawą refleksji będzie odwołanie się do podstaw teoretycznych dotyczących samowychowania i wolontariatu oraz własne doświadczenie zaangażowania w pracę jako wolontariusz, opiekun i koordynator pracy wolontariuszy.

Kiedy myślę o pracy nad sobą, pojawia się droga. Na początku tej drogi podejmuję decyzję, że chcę w nią wyruszyć, określam cel, do którego chcę dojść, następnie analizuję mapy i wybieram drogę najwłaściwszą dla siebie, potem zostają przygotowania, żeby w końcu wyruszyć. Czasami zdarza się, że już w trakcie drogi stwierdzam, że wybrałam zbyt trudny, zbyt łatwy, a może nudny

szlak i przychodzą refleksje – czy cel obrany wcześniej jest właściwy dla mnie? czy droga wybrana jest, tą którą chcę tam dotrzeć?...

W oparciu o obraz i etapy drogi¹ w tekście podejmuję próbę odpowiedzi na pytanie: Czy wolontariat podejmowany na rzecz innych może stanowić dla wolontariusza sposób (drogę) pracy nad sobą? Pytanie to uczyniłam problemem głównym podejmowanych w tekście analiz².

ETAP PIERWSZY – DECYZJA

Starając się określić związki pomiędzy pracą nad sobą i wolontariatem, należy na początku dokonać wyjaśnień podstawowych pojęć. Poszukiwanie, poznawanie i tworzenie samego siebie w dalszej części tekstu będą odnosiła do procesu samowychowania. W literaturze przedmiotu możemy odnaleźć wiele dyskusji na temat samowychowania³. Za wiodącą definicję samowychowania w tej refleksji przyjmuję definicję Ireny Jundziłł twierdzącej, że samowychowanie jest „świadomym kierowaniem własnym postępowaniem według dobrowolnie przyjętych wzorów lub systemu wartości”⁴. Jest to aktywność własna podmiotu skierowana na samego siebie. W samowychowaniu można przyjąć za Januszem Mastalskim, że „człowiek staje się niejako wychowawcą, będąc zarazem wychowankiem”⁵.

Podejmując natomiast zagadnienia aktywności wolontariackiej, najczęściej definiuje się ją jako „świadome, dobrowolne i bezpłatne działanie na rzecz innych, potrzebujących pomocy, wykraczające poza związki rodzinno-przyjacielskie”⁶. Obecnie wolontariatem określane jest bardzo szerokie spektrum dzia-

¹ Autorzy zajmujący się procesem samowychowania wskazują na jego etapy lub strukturę. Wśród nich wymieniają: wybór i akceptację ideału, samopoznanie i konfrontację ideału z obrazem własnej osoby, podejmowanie zabiegów samowychowawczych, autokontrola i autokorekta; zob. T. Kukołowicz, *Własna aktywność wychowanka jako czynnik wychowania*, [w:] *Teoria wychowania. Wybrane zagadnienia*, red. T. Kukołowicz, Oficyna Wydawnicza Fundacji Uniwersyteckiej w Stalowej Woli, Stalowa Wola 1996, s. 36–37; podobną koncepcję proponuje Irena Jundziłł, wskazując na: wybór wzoru (cel), analizę sytuacji, postrzeganie i ocenę siebie, podejmowanie decyzji, kierowanie sobą i autokontrolę, zob. I. Jundziłł, *Aktywizacja wychowawcza młodzieży*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1974, s. 97. W artykule także pojawiają się wskazane wyżej elementy struktury procesu wychowania, jednak odnosząc ją do działalności wolontariackiej, wprowadzam pewne modyfikacje, zwłaszcza w kolejności ich występowania.

² Przeprowadzone analizy nie dają podstaw, by sformułować pełną odpowiedź na postawione w problemie pytanie, ale dają szansę na sformułowanie szczegółowych pytań, które mogą stanowić podstawę dalszych badań przeprowadzonych wśród wolontariuszy.

³ Zagadnieniem, tym zajmowało się wielu pedagogów, wśród których warto wymienić I. Jundziłł, T. Kukołowicz, M. Dudzikową. Analizę istoty samowychowania i wymiarów samowychowania znajdujemy w książce: B. Śliwerski, *Teoretyczne i empiryczne podstawy samowychowania*, Wyd. Impuls, Kraków 2010.

⁴ I. Jundziłł, *Samowychowanie*, [w:] *Encyklopedia pedagogiczna*, red. W. Pomykało, Fundacja Innowacja, Warszawa 1997, s. 716.

⁵ J. Mastalski, *Samotność globalnego nastolatka*, Wyd. Naukowe PAT, Kraków 2007, s. 583.

⁶ Por. M. Ochman, P. Jordan, *Jak pracować z wolontariuszami*, Wyd. Boris, Warszawa 1997, s. 15.

łań w różnych obszarach życia społecznego, jednakże w tym tekście wolontariat ograniczam do bezpośrednich działań na rzecz osób, które potrzebują pomocy w obszarze edukacji, pomocy społecznej czy ochrony zdrowia.

Przytoczenie definicji tych dwóch pojęć pokazuje, że można odnaleźć w nich wspólne elementy – świadomość i dobrowolność, które zarówno w jednym, jak i drugim przypadku mają być warunkiem podjęcia dojrzałej decyzji⁷. Zatem zarówno osoba, która podejmuje działania samowychowawcze, jak i ta, która chce zostać wolontariuszem, powinna znać siebie, zdawać sobie sprawę ze zjawisk wewnętrznych (takich jak własne procesy myślowe, potrzeby), zjawisk zachodzących w środowisku zewnętrznym i być w stanie reagować na nie w sposób wolny, wynikający z własnych przemyśleń. W samowychowaniu decyzja ta dotyczy pracy nad sobą, natomiast w wolontariacie pracy dla innych. W tym momencie można zadać sobie pytanie, czy decyzja o podjęciu pracy samowychowawczej może być jednocześnie decyzją o zaangażowaniu się w wolontariat? czy może to być decyzja dotycząca wyruszenia tym samym szlakiem w tym samym kierunku? Chcąc przybliżyć się do odpowiedzi na to pytanie, trzeba spojrzeć na cel tej podróży.

ETAP DRUGI – CEL

Każda droga wymaga określenia od nas jej celu. Wybierając się w podróż, musimy wiedzieć, dokąd chcemy dojść i dlaczego tam właśnie chcemy się znaleźć. Zatem pytanie o cel jest pytaniem o wartości i motywy stojące u podstaw naszych decyzji.

Określenie celu samowychowania związane jest ściśle z wyborem przez osobę ideału lub wzoru osobowego, który uważa za ważny i pożądany. Ideał, jego cechy, sposób działania muszą imponować osobie dokonującej wyboru i skłaniać ją do ich realizacji we własnym postępowaniu⁸.

W literaturze przedmiotu poświęconej zagadnieniu samowychowania możemy odnaleźć dwa przeciwstawne stanowiska dotyczące sposobów prowadzenia samowychowania: prometejski (ekstrawertywny) i sokratejski (introwertywny)⁹.

Samowychowanie w ujęciu prometejskim jest aktywnością „od siebie” i wynika z przekonania, że staranie o własną doskonałość nie stanowi celu samego w sobie. W centrum tego stanowiska znajduje się „perfekcyjizm”, według którego człowiek staje się lepszym przez każdy dobry czyn, niezależnie od jego przedmiotu. Tutaj samowychowanie polega na podejmowaniu spontanicz-

⁷ Jak wskazuje Bogusław Śliwerski, analizując problematykę samowychowania w badaniach Stefana Packa, „miernikiem dojrzałości do samowychowania, według S. Packa, są samoświadomość i dobrowolność w podejmowaniu decyzji, por. B. Śliwerski, *Teoretyczne i empiryczne podstawy samowychowania*, Wyd. Impuls, Kraków 2010, s. 23.

⁸ Por. T. Kukołowicz, *Własna aktywność...*, s. 36.

⁹ Por. *Samowychowanie*, w: *Pedagogika. Leksykon PWN*, red. B. Milerski, B. Śliwerski, PWN, Warszawa 2000, s. 195–196.

nych działań skierowanych na przekształcanie otaczającego świata, środowiska życia. Tak pojętemu samowychowaniu obce jest egoistyczne skoncentrowanie się człowieka na sobie z zepchnięciem na plan dalszy innych ludzi i własnych obowiązków, ponieważ jego przejawem jest miłość, twórczość i altruizm¹⁰.

Przyjmując taką koncepcję samowychowania, można stwierdzić, że każde działanie wolontarystyczne wpisuje się w aktywność samowychowawczą. Poprzez ofiarowanie potrzebującym swojej pracy, pomocy jednocześnie sami podejmujemy pracę nad sobą. Można na tej podstawie stwierdzić, że istnieje związek, a nawet sprzężenie zwrotne pomiędzy zaangażowaniem w wolontariat, a samowychowaniem. Im bardziej pomagam, lepiej pomagam – tym więcej wiem o sobie, potrafię pracować nad sobą, staram się być coraz sprawniejszy, więcej wiedzieć i umieć, żeby jeszcze lepiej móc pomagać innym.

W sokratejskim ujęciu samowychowanie jest aktywnością „ku sobie” i ma charakter intrapersonalny. Celem takiej aktywności jest kształtowanie w sobie pożądanych cech osobowości: silnej woli, mocy charakteru, doskonałości moralnej czy też cech, które są walorami autotelicznymi. U podstaw tego typu samowychowania znajduje się osobista doskonałość osiągnana przez celowo podejmowane zabiegi intapersonalne.

Centralnym motywem podejmowania pracy samowychowawczej w ujęciu sokratejskim jest postrzeganie różnicy pomiędzy „ja idealnym” a „ja realnym” i przeżywanie w związku z tym stanem niezadowolenia oraz generowanie w sobie potrzeby zmiany¹¹.

Także w tej koncepcji samowychowania można doszukać się związków z zaangażowaniem w wolontariat. Skąd bierze się bowiem rozdźwięk pomiędzy „ja idealnym” a „ja realnym”? To uczucie pojawia się chyba w życiu każdego człowieka i poprzedzone jest jeszcze innym pytaniem, na które zwraca uwagę młodzieży Maria Dudzikowa w książce *O trudnej sztuce tworzenia samego siebie*: „Gdzie i jakie jest moje miejsce w życiu?”¹².

Dla mnie, ale także dla wielu młodych wolontariuszy, z którymi spotkałam się podczas pracy w Centrum Wolontariatu to lub bardzo podobne temu pytanie było inspiracją do rozpoczęcia zaangażowania w wolontariat. Oczywiście każdy na tego typu pytania musi odpowiedzieć sobie sam – co jest dla niego ważne, najważniejsze, czemu, komu chce poświęcić swoje życie. W moim przypadku refleksja nad tym pytaniem kierowała uwagę w stronę osób potrzebujących pomocy – w sposób szczególny dzieci pozbawionych opieki, osób starszych, samotnych mieszkających w Domach Pomocy Społecznej. Osoby te były dla mnie bardzo ważne i z nimi i wśród nich widziałam siebie.

¹⁰ Por. tamże, s. 196; S. Marczuk, *Samowychowania według Ojca Bernarda Kryszkiewicza*, Wyd. Jedność, Kielce 2003, s. 102.

¹¹ Por. *Samowychowanie*, w: *Pedagogika...* s. 195.

¹² M. Dudzikowa, *O trudnej sztuce tworzenia samego siebie*, Wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 1985, s. 52.

Próbując zatem odpowiedzieć na pytanie, czy cel samowychowania i cel działalności wolontarystycznej mogą być zbieżne, można przyjąć, że możliwe są następujące odpowiedzi:

1. Cel działalności wolontarystycznej może wpisywać się w cel samowychowania. Jeśli (przyjmując jako podstawę sokratejski sposób prowadzenia samowychowania) osoba, określając swoje „ja idealne” wzoruje się na osobach angażujących się w pomoc potrzebującym (np. św. Matka Teresa z Kalkuty, Janina Ochojska) będzie starała się przyswajać cechy posiadane przez te wzory, zwalczać cechy sprzeczne, to w cel pracy samowychowawczej wpisane zostanie działanie na rzecz potrzebujących pomocy, co stanowi główny cel wolontariatu.
2. Działalność wolontarystyczna (pomoc innym jako cel sam w sobie) może uświadomić wolontariuszom potrzebę podjęcia dalszej pracy nad sobą, doskonalenia się, może zatem określać cel procesu samowychowania.

Podsumowując te krótkie analizy, można stwierdzić, że idąc tą samą drogą możliwe jest dążenie zarówno do celu wytyczonego sobie w procesie samowychowania, jak i realizacja celów związanych z wolontariatem. W związku z tym warto zastanowić się nad wytyczeniem właściwszego szlaku.

ETAP TRZECI – WYZNACZENIE TRASY

Osoby, które planowały wyprawy do wcześniej określonego celu, na przykład na szczyt góry, doskonale wiedzą, jak ważny jest wybór właściwego szlaku. W wyborze takiego szlaku należy wziąć pod uwagę kilka czynników, takich jak poziom trudności, atrakcyjność, przeszkody, które mogą się na nim pojawić. Nie można nam zapomnieć także o nas, którzy mamy się z tym szlakiem zmierzyć – czy osiągnięcie celu tą drogą jest dla nas realne? Żeby odpowiedzieć na to pytanie, bardzo ważne jest poznanie samego siebie.

Analogicznie wygląda kwestia samowychowania i wolontariatu. Zarówno w jednym, jak i drugim przypadku bardzo ważne jest realistyczne wejrzenie w siebie. Samopoznanie jest „procesem poznawania przez człowieka samego siebie. Człowiek jest w tym procesie zarówno podmiotem, jak i głównym przedmiotem poznania. Głównym źródłem informacji o sobie jest w tym wypadku człowiek, który formułuje sądy o sobie na podstawie wyników własnych działań oraz porównywania siebie z innymi”¹³.

O tym, jak ważna jest samowiedza w procesie tworzenia samego siebie dowodzi w skierowanej do młodzieży i cytowanej już wcześniej książce *O trudnej sztuce tworzenia samego siebie* Maria Dudzikowa. Z szóstego spotkania, czyli tworzenia autoportretu chciałabym przywołać wskazane przez Autorkę przywołane za Józefem Kozieleckim czynniki, które odgrywają główną rolę w kształtowaniu obrazu własnej osoby oraz zakresy treściowe samopoznania.

¹³ M. Czerwińska-Jasiewicz, *Wspieranie młodzieży w zakresie samopoznania, planowania własnego życia oraz podejmowania decyzji dotyczących własnej przyszłości*, [w:] *Psychologia rozwoju człowieka*, red. J. Trempała, Wyd. PWN, Warszawa 2015, s. 416.

Do czynników wskazanych przez Kozielskiego kształtujących obraz samego siebie zalicza: 1) oddziaływania społeczne (wpływy rodziny, szkoły, rówieśników, środków masowego przekazu). Opinie i oceny formułowane przez innych, szczególnie przez osoby znaczące wpływają na wysokość samooceny i rodzaj naszego „ja idealnego”; 2) zamierzona lub spontaniczna aktywność człowieka, a raczej informacje zwrotne, które zdobywa człowiek w czasie różnych działań; obserwacja własnych sukcesów i niepowodzeń oraz autorefleksja pozwalają zdobyć człowiekowi wiedzę na temat tego, „jaki jestem” i „jaki chciałbym być”, określić poziom samoakceptacji; 3) informacje biologiczne, płynące z organizmu¹⁴.

Wśród zakresów treściowych poznania wymienia: „własny wygląd zewnętrzny, zdrowie, usposobienie, nawyki, przyzwyczajenia, upodobania, niechęci, zainteresowania, intelekt, wiedza z różnych dziedzin, umiejętności, uzdolnienia, stosunek do samego siebie i innych ludzi, a także stosunek do nauki, pracy, zabawy, przyrody, kultury i sztuki, stosunek do własnego kraju i narodu, jego ważnych spraw, stosunek do innych narodów, ważnych problemów ludzkości, własne dążenia życiowe, marzenia, pragnienia, filozofia życiowa itp.”¹⁵.

Realna wiedza zdobyta o sobie samym jest warunkiem koniecznym do zaplanowania właściwej drogi pracy nad sobą, podejmowania decyzji na miarę własnych możliwości, zgodnych z odkrytym w sobie potencjałem. Na tym etapie możliwe jest ustalenie sekwencji działań, które należy podjąć, aby zmniejszyć dystans pomiędzy „ja realnym” a „ja idealnym”.

Podjęcie decyzji o wolontariacie i wybór właściwej dla siebie formy zaangażowania można także porównać do planowania trasy, w którym niezbędne jest rzetelne poznanie samego siebie. Kandydaci na wolontariuszy, zgłaszając się do Centrów Wolontariatu, czy bezpośrednio instytucji, w których potrzebna jest pomoc zapoznają się ze szczegółowymi opisami sytuacji, w których znaleźli się ludzie potrzebujący pomocy wraz ze wskazaniem zadań, jakie stawiane są przed wolontariuszami. Dobra znajomość samego siebie w zakresie wiedzy, umiejętności, uzdolnień, upodobań, stosunku do innych ludzi, niechęci i obaw jest niezbędna do wyboru właściwego miejsca w wolontariacie. Jest to ten czas, kiedy wolontariusz, dobrze znając siebie – swój potencjał, ale i ograniczenia planuje swoją drogę w pracy wolontariackiej – deklaruje wybór miejsca, czynności, które będzie wykonywał, czas, który może poświęcić na pomoc innym. W trakcie wyboru obszaru działalności pomocowej wolontariusz w ramach przygotowań ma możliwość uczestniczenia w warsztatach i szkoleniach, których zadaniem jest jeszcze lepsze przygotowanie do pracy. Szkolenia te z powodzeniem mogą być potraktowane jako jedna z możliwych form doskonalenia siebie, poszerzania wiedzy i umiejętności w zakresie niesienia pomocy.

¹⁴ M. Dudzikowa, *O trudnej sztuce tworzenia...*, s. 262.

¹⁵ Tamże, s. 275–276.

Po etapie planowania i przygotowań przychodzi czas na to, aby wyruszyć zgodnie z wcześniej obranym szlakiem.

ETAP CZWARTY – DROGA I JEJ NIESPODZIANKI

Po podjęciu decyzji, że chcemy wyruszyć w drogę, określeniu celu i trasy, czas wyruszyć wcześniej obranym szlakiem. Chociaż wydaje nam się, że wszystko dobrze zaplanowaliśmy, w trakcie drogi musimy być przygotowani na zmaganie się z własnym zmęczeniem, zwątpieniem, wątpliwościami czy nieoczekiwanymi przeszkodami.

Osoba wyruszająca szlakiem samowychowania musi stale kierować własnym rozwojem, postępowaniem, dokonywać autokontroli własnych zachowań, ponosić odpowiedzialność za siebie, swoje decyzje i czyny¹⁶. Autokontrola podejmowana podczas pracy nad sobą pozwala na wytyczanie nowych celów lub dobierania innych, bardziej właściwych na danym etapie środków. Jak wspomniałam wcześniej, dla niektórych osób zaangażowanie w wolontariat może także stanowić jeden ze sposobów pracy nad sobą.

Wartość zaangażowania w wolontariat w procesie samowychowania wyraża się w tym, że daje szansę na lepsze poznanie siebie. Warunkiem w procesie samowychowania jest umiejętność poznania „ja realnego”. W tym poznaniu samego siebie według Marii Dudzikowej chodzi o „systematyczne, zamierzone zdobywanie wiedzy o sobie z możliwie szerokich źródeł”¹⁷. Zarówno z moich doświadczeń, jak i wypowiedzi młodych wolontariuszy wynika, że jednym z takich źródeł może być wolontariat. Dzięki zaangażowaniu w pomoc potrzebującym, które wymaga uczestnictwa w różnych sytuacjach, można lepiej poznać samego siebie – zdobyć samowiedzę, czyli wiedzę o własnym „ja”¹⁸. W trakcie pracy wolontarystycznej często stykamy się z sytuacjami trudnymi, niespodziewanymi, nowymi. Zdarza się, że nasze reakcje na te wydarzenia są dla nas samych zaskakujące, pozwalają nam poznać siebie zupełnie z innej strony. Ważne jest, abyśmy potrafili poddawać te sytuacje refleksji, wyciągać z nich wnioski, stawiając dalsze kroki w drodze pracy nad sobą.

Warto także zwrócić uwagę na fakt, że wolontariat stanowi bardzo dobrą szkołę wprowadzania zmian w swojej osobowości, która jest ważnym elementem procesu samowychowania¹⁹. Praca z potrzebującymi wymaga od wolontariusza systematyczności, punktualności, odpowiedzialności za dane słowo, przewycięzania zniechęcenia, organizacji własnego czasu. Autentyczne zaangażowanie, uczestniczenie w sytuacji, na której naprawdę nam zależy, dodaje sił w przewycięzaniu pojawiających się chwil zniechęcenia i jest zarazem drogą

¹⁶ Por. A. Sowiński, *Samowychowanie*, [w:] *Encyklopedia aksjologii pedagogicznej*, red. K. Chałas, A. Maj, Polwen, Radom 2016, s. 1026–1031.

¹⁷ M. Dudzikowa, *O trudnej sztuce...*, s. 266.

¹⁸ Więcej na temat samowiedzy można znaleźć w artykule: T. Kukołowicz, *Własna aktywność wychowanka jako...* s. 33–34.

¹⁹ Por. T. Kukołowicz, dz. cyt., s. 36–37, S. Marczak, dz. cyt., s. 107.

pracy nad własnym charakterem. Autentyczne zaangażowanie w pomoc potrzebującym jest drogą, której końca nie widać i wymaga od wolontariusza nieustannego uczenia się – podnoszenia swojej wiedzy i kompetencji z zakresu w którym się pomaga. Wielu wolontariuszy, z którymi się spotkałam podkreślało, że to konkretna praca zmotywowała ich do ukończenia kolejnego kursu, dodatkowej lektury. Chcąc być bardziej „pożytecznym”, szukamy ciągle nowych sposobów bycia dla drugiego człowieka.

Praca z wolontariuszami, zwłaszcza w Centrum Wolontariatu, pokazuje, że nie dla każdego, kto zgłosił się do wolontariatu ta forma aktywności była właściwa. Częstym zjawiskiem jest rezygnacja ochotników, odchodzenie, czasami nawet bez słowa. Pośród wielu przyczyn tego stanu rzeczy można chyba stwierdzić, że nie każdy odnalazł w takiej formie pracy „pomysł na siebie”, co nie pozwoliło mu się autentycznie zaangażować. Anselm L Straus stwierdza, że „zaangażowanie będzie obejmować silne przekonanie co do tego, co jest słuszne i prawidłowe oraz wprost przeciwnie: o co warto się starać, walczyć, czego należy unikać, czym się brzydzić (...)”²⁰. Być może tak też bywa z wolontariatem – wiele osób szuka pomysłu na siebie także w tej formie zaangażowania, wiele przychodzi bez głębszego zastanowienia za namową rówieśników, stąd nie wszyscy są na tyle „przekonani”, żeby się autentycznie zaangażować. O wolontariacie jako działalności na drodze samowychowania możemy mówić w przypadku osób autentycznie zaangażowanych, czyli takich, które pomocy potrzebującym są gotowe poświęcać swój wolny czas, energię, własne pomysły, chcą uczyć się, by w pomaganiu być coraz bardziej pożytecznym, a przez to ubogacać samego siebie.

Każdy człowiek, który chce podjąć trud samowychowania musi podjąć też trud znalezienia sobie właściwej drogi. Nie dla każdego taką drogą może być wolontariat, jednakże dla mnie i wielu znanych mi osób stał się właśnie źródłem wiedzy o świecie i o sobie, inspiracją wyznaczania sobie celów życiowych oraz „motywatorem” do codziennej, systematycznej pracy nad sobą.

BIBLIOGRAFIA

Czerwińska-Jasiewicz M., *Wspieranie młodzieży w zakresie samopoznania, planowania własnego życia oraz podejmowania decyzji dotyczących własnej przyszłości*, [w:] red. J. Trempała, *Psychologia rozwoju człowieka*, Wyd. PWN, Warszawa 2015, s. 416.

Dudzikowa M., *O trudnej sztuce tworzenia samego siebie*, Wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 1985.

Jundził I., *Aktywizacja wychowawcza młodzieży*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1974.

Jundził I., *Samowychowanie*, [w:] *Encyklopedia pedagogiczna*, red. W. Pomykało, Fundacja Innowacja, Warszawa 1997.

Kukołowicz T., *Własna aktywność wychowanka jako czynnik wychowania*, [w:] *Teoria wychowania. Wybrane zagadnienia*, red. T. Kukołowicz, Oficyna Wydawnicza Fundacji Uniwersyteckiej w Stalowej Woli, Stalowa Wola 1999, s. 33–42.

²⁰ A.L. Strauss, *Zwierciadła i maski. W poszukiwaniu tożsamości*, Zakład Wydawniczy NOMOS, Kraków 2013, s. 40.

- Marczuk S., *Samowychowania według Ojca Bernarda Kryszkiewicza*, Wyd. Jedność, Kielce 2003.
- Mastalski J., *Samotność globalnego nastolatka*, Wyd. Naukowe PAT, Kraków 2007.
- Ochman M., Jordan P., *Jak pracować z wolontariuszami*, Wyd. Boris, Warszawa 1997.
- Samowychowanie*, [w:] *Pedagogika. Leksykon PWN*, red. B. Milerski, B. Śliwerski, PWN, Warszawa 2000.
- Sowiński A., *Samowychowanie*, [w:] *Encyklopedia aksjologii pedagogicznej*, red. K. Chałas, A. Maj, Polwen, Radom 2016, s. 1026–1031.
- Strauss A. L., *Zwierciadła i maski. W poszukiwaniu tożsamości*, Zakład Wydawniczy NOMOS, Kraków 2013.
- Śliwerski B., *Teoretyczne i empiryczne podstawy samowychowania*, Wyd. Impuls, Kraków 2010.

Author: Katarzyna Braun

Title: Volunteering – the way of work on yourself

Key words: volunteering, self-education

Abstract

The article is an attempt to answer the question if volunteering can be a way of work on yourself. Analysis of self-education and volunteering was made based on the literature and my own experience of involvement in volunteering. Successively were analyzed issues such as – the decision to work on ourselves, goal setting, action planning, activity and self-auditing and auto-correction.